

TELEGRAFUL ROMAN.

Телеграфъ есе де дое орі пе септемвиз: Мерквреа ши Съмвгта. — Препъмерационе се фаче дп Сивіѣ ла еспедитра фоеіе; пе аффаръ ла Ч. Р. поше, кз вані гата, прпн скрісорі франкате, адресате кътре еспедитръ. Предіѣлъ препъмерационеі пентръ Сивіѣ есте пе анѣ 7. фл. т. к.; еар

№ 101. АНДЛѢ III.

пе о жметате де анѣ 3. фл. 30. кр. — Пентръ челалате прѣдї але Трансїванїѣ ши пентръ провинціеле дпн Монархїѣ пе знѣ анѣ 8. фл. еар пе о жметате де анѣ 4. фл. — Писерателе се пѣтескѣ кз 4. кр. шпръл кз слове тпчї. Пентръ прпч. ши дерї стрїне пе знѣ анѣ 12 ф. пе 1/2 анѣ 6 ф. т. к.

Сивіѣ 21. Декемврие 1855.

Депешъ телеграфикъ.

* Константинопол 17 Декем. к. п. Токмаї акъта а со- сїт аїчеа варонъл Прокеш. Консїліарїѣл де легаціоне де Веїс ши дпкъ дої ампліоаці іаѣ мерс дпайнте пѣпъ ла Dardanele. Аріѣ Ефенді есте денъміт де Свѣсекретар де стат ал марїнеї. Къдереа Карсълї пѣ а фост дпкъ офїціал кзпоскѣтъ. Вїфоре кзмпїлїте тѣр- вѣръ мареа пеагръ.

О прївїре асѣпра пропъшїреї кѣлтѣреї сѣїпцелор дпдеовѣде, ши дпдеосебї а фїлософїеї ши а прїчїнї- лор ачелора, каре о дпнедекъ.

IX.

Ъпа дїптре прїчїнїѣ челе де кѣпетенїе а ретжнерїї поастрѣ дпдѣръпѣт дп кѣлтѣръ е ши лїпса Меченацілор, адекъ а оаменїлор ачелора, карїї пре лжгъ рѣвна, атрадереа ши їзївїреа, че о аѣ кѣтѣръ сѣїпце ши арте, сѣ фїе ши дп старе а жертвї нїще сѣтѣ дпсепнпате пентръ кѣлтѣра сѣїентїфїкъ ши лїтератѣра націоналъ — дпсѣ дзрере! — кѣ пре пої ши де ачестїа пе аѣ деспоеат тїмпѣрїле трекуте кз дппреціѣзѣрїле лор, ши аша націа ромжнъ дпн коаче де карпаці п'аѣ авѣт ши п'аре нїчї де презент дп сѣлѣл сѣѣ фамїлїї тарї, дпн каре сѣ се фїе ївїт астфелїѣ де вѣрвадї, карїї сѣ фїе фост ши сѣ фїе дп старе аї апѣра їнтереселе ши а ї ле спрїжїнї — пѣ, пентръ кѣ тїмпѣрїле ачеле бїне прїмїте, кжнд се пѣтеа форма астфелїѣ де оаменї тарї, пар кѣ аѣ фост копжѣрате кз тоате дп- прежѣрїле асѣпра ачестеї нації апѣсжндѣо дпн тот кїпѣл спре а пѣ се маї пѣтеа рїдїка ши стѣлде дпн аджнчїтеа тїкълмошїеї дпн каре се афла — ши се маї афл дпкъ ши астѣзї, ши аша де ши знїї дпн сжнѣл еї фаворїдї де соарте ши де дппреціѣзѣрї се дпѣлда ши а- сжнѣдеа ла о старе маї дпайнтатъ ши маї де фрѣнте, тотѣшї ача- ста пѣ се фѣчеа нїчї декъм спре бїпеле ши фолосѣл еї, пентръ кѣ тодї ачєїа пѣмаї декът пѣрѣсїндѣ-о, зїта сѣїптеле ачеле даторїп- де каре облеагъ пре фїеѣкареле де сжнѣл ачелїї нації, дпн каре са пѣскѣт, ши дп дпдатореаѣт аї фї тотдеаѣна кредїнчос — чї ка нїще оаменї пемѣлѣмїторї треѣа дп сжнѣл націїлор коплѣкзїтоаре, знде апої афлжндѣсе се дпгредоша ши се денѣда кз тотѣл де тот не ера ромѣпеск — ва ера кїар ши де ачєїа, карїї спре а да до- веї вїї ши сепне дпведерате націїлор, де каре фѣсерѣ адопѣдї, деспре прїмїта націоналїтате, прекут ши деспре некълїта аліїпїре ши кредїнѣт кѣтѣръ ачєеа, саѣ фѣкзт пентръ ромжнї маї прїмеж- нїошї кїар ши декът мѣлї дпн стрїнї — ши пѣ се сѣїа аї гонї ши гїранїса — каре фїреѣе, кѣ ера карактерїстїка ачелор тїмпѣрї!!! —

Дпн астфелїѣ де тїмпѣрї ши сѣв астфелїѣ де дппрежїзѣрї — грїнд с'аѣ маї бїне зїкжнд веѣетжнд вїата націе ромжнъ, пѣ е да- рѣ мїраре, деакъ дпн сжнѣл сѣѣ пѣшї пѣтѣ форма астфелїѣ де оаменї тарї ши аленї, карїї ретжнд тотдезна кредїнчосї сѣ фїе ши гата а адѣѣ ла алтарїѣл мѣселор жертѣе маї дпсепнпате, — ши пре оменїї чеї лїтерації, ши карїї се деосебеск прїп талентеле лор челе а- несє ши раре, преѣвїндѣї сѣї адѣпостеаскѣ, прїмїндѣї ши сокотїндѣї ереднїчї де а лор прїетенїе, сѣ спрїжкопсакъ маї департе тоате дпнпрепїндерїле лор, каре атїпг їнтереселе обѣѣшї; — Ноѣ дп- сѣ пе лїпсеск ачєї вѣрвадї карїї фїїнд дпн старе преа вѣкзрошї ар дпгїнде мжпъ де ажѣторїѣ атжт дпнпрепїндерїлор сѣїентїфїѣ, кжт ши арїстїѣѣ. Ачєаста лїпсѣ е кз атжта маї сїпцїтоаре, кз кжт ши пагѣбеле де ачї провєнїтоаре аѣ лѣсат ши маї ласѣ дпкъ дѣпѣ- сїне раре афжнд роїтоаре спре а кѣрора вїндекарє даѣеа а дпче- ѣт а се афла пѣцїптел балсам вїндекѣторїѣ — ши оаре пентръ че?

— пентръ кѣ сѣптем сѣрачї — ши де ачї зрѣеаѣт пѣтерѣл чел мїк ал лїтерацілор прїп зрѣаре ши ал продѣктелор лїтераре, прекут ши лїпса аша зїкжнд маї де тот а арїстїлор ши а продѣктелор ар- тїстїѣѣ, ши ачеле таленте рарї ши алесє дпсѣшїрї патѣраде, каре асепїнеа аѣрѣлї аскѣпс дпн бїпеле ши сжнѣл пѣмжнѣлї, стѣѣ а- сжнѣсе, тїпнїте ши амордїте дпн чеї маї мѣлїї тїнерї аї ачестїї нації, ши дпн прїчїна пемѣрїнїтеї сѣрѣчїї с'аѣ нїчї кѣ се ївєск с'аѣ ївїндѣсе сжпт сїлїте а се ретраѣе ши а се аскѣнде веѣезїнд, ка ши кжт се веѣезеск флорїле, а кѣрор рѣдѣчїнї сѣпт рѣсе де вертї ши се вѣск дпайнте де ашї десѣѣѣ мѣгѣрїї спре а дпфлорї ши а дпфѣрѣм- сеѣа патѣра дпнпрепїнд мѣлї преѣвїтѣл сѣѣ мїрос. Тїнерїтеа поастрѣ, чеа пїлѣ де пѣдѣждї — ва кїар ши ачєї вѣрвадї, карїї пре лжгъ кѣдїгателе кзпосѣїпде ар фї дп старе а дпавзїї лїтера- тѣра націоналъ кз фелїзрїте продѣкте лїтераре, пѣ пот фаче ача- ста дпн лїпса спеселор, че се чер пентръ сѣдїареа ши тїпѣрїеа лор. — Аша дарѣ че е де фѣкзт ши де знде сѣ дпченем? — сѣ пѣпем мжпїле дпн сжп ши сѣ дпкѣркѣт трекутѣл кз вѣлстеме? — с'аѣ сѣ пе арѣпкѣт дпн браѣеле деспѣтѣждїреї дпкїпзїндѣне тоате дпчѣркѣрїле спре а не стѣлде дпн браѣеле ачестїї тїкълмошїї поате пемерїтате, а фї кз пемѣтїнѣѣ? — дпнр'адєвѣр ачєаста ар треѣзї сѣ фачем, кжнд кз воєа ам дпкїде окїї, ка сѣ пѣ ведем кжт тоате пѣзѣсск кѣтѣръ пропѣсѣл ши хотѣржѣл скоп — адекъ кѣтѣре ковѣр- шїре — кжнд пѣ ам фї дпн десѣл копвїншї ши пѣтѣршїї деспре дп- целентеле ши пѣрїптешїле мѣсѣрї дпн партеа дпалтеї стѣлѣпїрї лзате пентръ кѣлтѣра ши фєрїчїреа сѣлѣшїлор сѣї, ши пре лжпгъ ачє- сте кжнд п'ам аѣеа ши алте нїлде вїї, каре пе даѣ чеа маї вїе ши їнфалївїл сперандѣ, кѣ пѣмаї дпдемн ши воїнѣѣ сѣ фїе, апої тоа- те се дпноктеск ши се дпвѣпѣтѣѣсск. Спре а адеверї ачєаста воєск а адѣѣ дпайнте пѣмаї Фѣндациа Франдїск Іосїфїанъ — каре пе дѣ челе маї вїї доѣеї деспре ачєеа, кѣ че поате дпдем- пѣл ши воїода — дптемеесторїѣл ачестїа пѣ шаѣ басат сперандїї- ле пе нїще їзѣвоаре провєнїтоаре дпн комоарѣле мїліонарїлор, а мапѣдїлор ши а Капїталїстїлор пе карїї пѣшї авем, — пѣ — пентръ кѣ ера преа копвїнс, кѣ астфелїѣ де сперандїї ар кѣшѣ- на пѣмаї дескѣраціаре ши деспераре дпн прївїнда реалїсѣрїї ачє- стїї дпалте ши соарте фолосїтоаре дпнпрепїндерїї дедїкатъ скопѣ- лїї чєлїї маї сѣжпт, чї ши аѣ дпнрепѣт гласѣл кѣтѣръ попор, каре де ши апѣсат де сѣрѣѣѣ, тотѣшї їзѣиторїѣ де шїїнде, дорїторїѣ ши дпсєтошат де о старе маї вѣпъ ши маї алаєсѣ шїа кѣ пѣшї ва де- пєга дїнарѣл сѣѣ, чєл дпн зрѣт асепїнеа вѣдѣвєї дпн Сѣ. Еван- гєліе, — ши нїчї кѣ са дпшелат дпн а са пѣдѣѣде, пентръ кѣ ве- дем, кжт ачєа фѣндацие дпн декѣрѣсѣл знїї тїпн сѣкѣрт прїп дп- целеапѣта мапїѣларе а неовосїтѣлїї еї дптемеесторїѣ аѣ крескѣт ши саѣ тѣрїт дпнр'атжта, дпкжт дпн але еї їнтересе астѣзї се дпнпѣр- тѣшеск 11 тїнерї. Фєрїчїт ешїї ромжнѣл! кжнд аї астфелїѣ де вѣрвадї копѣкѣторїї, карїї кзпоскжндѣшїї ши вѣлжндѣшїї лїпселе ши стареа чеа трїєтѣ, дпжосїтѣ ши дппосєаѣт пѣшї багъ мжпїле дп сжп ка сѣ прїѣеаскѣ кз пемѣсарє — саѣ ши кїар кз коплѣтїмїре — фѣрѣ дпсѣ а дпгїнде мжпа спре а тѣрпа балсам пе сѣпѣроаселедїї раре — чї пѣтѣршїї де кїемареа лор чеа дпалѣ атжт кз кѣвжпѣл кжт ши кз фанѣта асѣдѣнд зїоа ши поаптеа се невоєск пентръ дп- вѣпѣтѣѣїреа трїстїеї тале стѣрї — ши маї фєрїчїт те вєї фаче, дакѣ адѣкжндѣшїї апїпте де кѣвїптеле Мжпѣтїторѣлїї; „жѣбладї пѣпъ е зїоѣ, пентръ кѣ чел че жѣмѣл поаптеа се погїкпєше“ ши атѣсѣ- рат адеѣвѣратѣлїї лор дпцелес азїнд гласѣл Архїпѣсторїѣлїї тѣѣ, кареле кз кѣвжпѣл те вїашѣ, еарѣ кз фанѣта дпї аратѣ, кѣ че аї

de a face — nu veți răzumi dormitând, ci trezându-se veți privi din jurul tău și vei vedea neînțelegerea limbiei te vei strânge pe umeri te vor erza dinprejururile ale acoperii și ai forma și viitorul tău fericit — ca așă zămăniți poșuri să nu fie cîmălii a roștii trîsterele kvinte, care le rostim noi astăzi zicînd: Doamne! să fie fîcăt moșii și strîmășii poștii asta și asta și să fie dat Dumnezeu, ca să mai fie fost varem 3—4 vîrbăci ca nemăritorii Romanșii (dîteteogorii fîndăciiei aceii vestige Romanșiane din care se dîmărtășește și nămer mare de tîperii — de și nu toată dăpă voinea fîndăciiei) — poate că neam așla astăzi dîtr'o stare mai bînză. (va urma). B...y.

Монархія Австріакъ. Трансилванія.

Сивіиш 19 Декемврие. Дн зпзлă дна пзмеріи нх де тзлтъ трекзці аі „Телеграфълă Романș“, ам лзат кзрăциș де а не адреса кзтръ интеллицинда поастръ, кіемъндзо ка prin артикълі, корреспондінде ші алте місчеле фолосітоаре сь іа парте ла сьсципереа ші спріжиніреа ачестзі жърналъ. Ачестъ пасъ нх лам фькзтъ нічі де темаре саъ фрікъ, ка кзм ачестъ фоаіе ар фі апроапе сь банкзтезе дін ліса коллораоторілор, нічі дін арроганцъ ка кзм еа ар фі зпкзлă organș care сь аперере дрептзріле ші сь репресжнте интереселе націоналі. Адресареа поастръ кзтръ интеллицинда ромънъ ам фькзто маі тзлтъ дін пзктзлă о-поареі че аветъ кзтръ ачестъ класъ аллеасъ, кзреіа тоате дн-трепріндеріле че аș де скопъ лзмінареа ші ферічіреа попорзлі ді сжнт фоарте скзмпе. Ші днтр'адевъръ, кжнд „Телеграфълă“ п'ар корреспонде кз ащептареа ші кз тзвзінцелс пзвлікзлі пептръ care е destінатъ, чіне алтзлă ар фі трасъ ла трівзпалзлă ре-спзспзтъціи ші ар пзрта пата днвзновъціреі декжт нзмаі интеллицинда care пзціп саъ нічі декжт нзлă спріжиніше? А чере нзмаі дела зпș сінгзрș редакторъ, ка ел сь шіе тоате кжте се днжмплъ дн аффаръ ші дн лззптръ, сь пімереаскъ кз о акзвратецъ гзстзлă фіекзрзі четіторъ, сь днтімпіне тзвзінцеле тзтзрор, ші пе лжпгъ ачестаста сь днгріжеаскъ ка фоаіа сь есе тот'азна регзлатъ песте тот апзлă, ар фі о педрептате пе аззітъ ші о консідераціе фоарте сьперфіціалъ а днпрежзрзілор оменеші. Нзмаі прінтр'о колзкраре еперцікъ а маі тзлтора, жърналзлă ачеста ва пзтеа deveni маі интересантъ, ші интеллицинда поастръ днші ва дншліні кз кредінцъ місіа са чеа повілъ де а днвзда ші а лзміна пе попоръ ші дн кпзлă ачеста ші ва меріта впекзвзптареа кз care попорзлă рекзпоскъторіш днкаркъ пе воігоріи ші фькзторіи сь де віне. Нз се поате спзпе кз кжтъ зпшзрзтате сар потеа добънді ачестъ ресзлатъ дндоітъ, кжнд интеллицинда поастръ ар воі а се тішка пзціптелъ дін стареа де пепзсаре дн care се афъл ші ар дорі ка сь се днцеллеагъ днтре сіне; ші кжнд сковоржндзе пзціптелъ дін реціонаеле імацінарі, ар кзлка пе пзжпнтзлă челъ серіосъ ал реалітзді ші ар ведеа кжт де лесне се поате фаче зпș віне mare.

Амъ маі зісș ші еар маі репетішъ, кз аветъ сзте ші міі де вьрбăці дн тоате класеле сціетзді, карі prin черчетареа скоалелор саъ prin пропрзіл лор стздіш с'аш рідікагъ д'ассзпра орізоналі ідеілор ші кзпошцінделор че ле ар попорзлă ші аș мерітатъ а се ашмега дн категоріа чеа фзжтоасъ а интеллицинеі. Дар непорочіреа есте, кз ачестъ класъ лзмінатъ кз тоатъ пзтрзндереа де кіемареа са чеа повілъ, кз тотъ сціпціпнтзлă сь челъ зм-танъ де а'ші зтіліса капіталзлă сьș моралъ, еа есте органисатъ ка сь'ші пропзпъ зпș скопъ ші апоі кз потері днпрежзпате сь дн-тзвзінцезе ачелеші тіжлоаче секзре ші педлшсолтоаре. Ноі п'амъ fost фаворіці де днпрежзрзі ка сь авет корпорациі компактe де вьрбăці ерхдіці ші сціпціпціі, нічі сціетзді літерарі компзе де indivіде днвзцате; карі дзпъ скопзл лор де а дншнта літератзра націоналъ, тотодатъ сь лзкрезе пептръ днтіндереа ші лзціреа днтре попоръ а кзпошцінделор практиче ші а ідеілор фолосітоаре. Интеллицинда поастръ фінд днпрзціятъ ші пікзріі концентратъ нх с'а пзтзтъ адзпа спре а'ші коммзніка пзреріле сале ші спре а се консфзтъзі деспре чеа че ар фі де фькзтъ спре а лзміна де попоръ ка сь'ші кзпоаскъ дрептзріле ші сь'ші кзлівезе интере-

селе сале. Сінгзрзлă тіжлокъ де а'ші да интеллицинда пандевъ аș рьмас фоіле періодіче, дн care зпзлă пропзне о ідее, алтзлă се днвоеще кз джса ші о десволтеазъ маі департе, іар алтзлă поате кз сціріт маі практикъ о афъл грешітъ ші іа кзрăціș де а пропзне елă алта маі бзпъ. Дакъ ла noi дін непорочіре нзмаі фоіле нзвліче сьсплінескъ адзпзріле днвзцацілор ші сціетзділе літерарі, ші дака апоі ачесте prin колзкрареа конціпціоасъ а интеллицинеі devішъ атжтъ де імпортанці пептръ попоръ, дн кжтъ сіе сжнт сінгзрзлă ісворъ де ідеі ші кзпошцінце соліде, пептръ интеллицинда поастръ ажжзтъ ші спріжиніше атжтъ де пзціпъ „Телеграфълă Романș“, care днкъ е organș націоналъ ші care авжнд де devізъ прогресъл, аппзръ дрептзріле ші репресжнтъ интереселе попорзлі?

Сжнт о тзлціме де метоаде де а фаче вінеде, ші ініма care е пзтрзпсъ де ачестъ сціпціпнтзлă сфжнтъ, нз віне нічі одатъ дн перплексітате деспре аллецереа тіжлоачелор. Ам пькзтъві кжнд ам кзтега а деграда нзтеле ачелъ фзжмос де интеллициндъ, ші дін кзсъ, кз вьрбăціі постріі чеі днвзцаці се арратъ речі кзтръ фоаіа ачеста періодікъ, ам претінде кз еі стзпзціці фіндъ де коммодітзділе віецці днгріжеаскъ нзмаі де интереселе лор партікзларі, іар пе попорзл care іа пьскзтъ длă зітъ ші ліселе ші тзвзінцеле лзі ле ласъ дн воаіа соартеі ші а днжмплзріі. Нз тзгъдзімъ кз сьфлетеле повілă сжнт кам парі претзтіндеі, кз тоате ачесте тотъ се афъл де ачеле ші пе ла noi; ші шіімъ кз интеллицинда поастръ ор пе знде есте днпреціятъ, сціпціпцеазъ кз попорзлă ші о доаре де джсзлă. Крескзтъ ші днвзцатъ фіндъ дн времіле дзререі ші але пекзззіі, ферічеше пе чеі де зп сжнце ші де о кредінцъ кз джса карі тріескъ акжт, ші ар воі дакъ ар фі кз потінцъ ка днтр'зпș анъ сь факъ пе днтрег попорзлă пзрташъ де тоате фолоселе чеі сжнт ассекзрате prin дрептатеа чеа сфжнтъ а дн-пзратзлі. Ачесте інімі сціпціоаре мергъ дншнта попорзлі ка піше лзміні віі кз пілда ші кз кзжпнтзлă, длă днвзцъ ші'лă сьф-тзескъ кзм ші дн че кпшъ сь'ші днвзпнтздеаскъ стареа са моралъ ші матеріалъ, ка prin ферічіреа че о ва гзста елă акжт сь днпаче змвзеле дін моржнтзрі але мошлор ші стръмошлор, карі с'аш сьвзршіт дн сьфферінціле тімпілор трекзці кз дорзл дзпъ о скім-варе мжнтзітоаре. Дар днтре фелізрітеле метоаде prin care интеллицинда поастръ практикъ вінеде спре интересзлă ші фолосзлă попорзлі, есте ші пзвлічїтатеа prin скріері, кзрці, ші жърнале.

Зпș вьрбатъ кз ініма чеа маі бзпъ ші кз сьфлетзлă челъ маі повілă rare орі поате а'ші днтінде фачереа са де віне песте черкзлă посіцеі дн care се афъл, іар prin пзвлічїтате фолосеше сзте де міі ші міліоане; кзчі ачестаста ка о машпъ кз міі де гзрі днші днтіп-де гласзлă сьș пзтъ ла марцініле челе маі дензртате, гонеше дн-тзперекзлă ші рьспжлешо лзміна, вічізешо відізлă ші предікъ віртзгеа ші адевзрзлă. Се маі поате дндоі интеллицинда поастръ, кз prin колзкрареа еперцікъ ла днвзпнтзціреа „Телеграфълă Романș“ нз'ші ар дншліні місіа са днтр'зпș кпшъ фоарте повілă, дзпъ кзм ді диктеазъ зманітатеа ші сціпціа сьпцелзі ші а кредінцеі?

Зпș скрііторъ mare дін векіме ші тотодатъ пзрінте сфжнтъ алъ вісерічеі крешіне а зісș: кз елă нз деспереазъ деспре нічі зпș омъ, фіе кжт де днпетрітъ, нзмаі сь воіаскъ а'лă аскзлта. Днребатъ фіндъ, кз дн че кпшъ прочеде елă днтр'ачеаста, а рьспзпсъ: ді ворвескъ омзлі ачелзіа ші'лă сьфтзескъ ші асззі ші мжіне, ші дака червікосітатеа лзі ва фі mare, зрмезъ а'лă днвзца ші а'лă сьфзі ші де ачі дншнта неконтелігъ пжпъ кжнд тзвзе сь'лă кз-шцігъ. Ачестъ скрііторъ mare ші пзрінте сфжнтъ алъ вісерічеі, кз ініма атжтъ де повілъ пептръ патзра оменеаскъ ші кз сціпці-мпіте аша де змане пептръ мжнтзіреа челор днпетріціі, п'а фостъ алтзлă де кжт Іоан Хрісостом. Метоадізі че'ла днтре-взінцатъ пептръ дндрептареа челор рьтъчіці, джндзле днвзцзтзръ ші сьатъ пжпъ кжнд ісзхтеа спре аі конвінце, нз есте адевзратъ нзмаі дзпъ теоріе, чі ші дзпъ праксъ. Елă care, днтеціятъ пе кзрціеніа кзцетелор сале ші пе віаца са чеа педнцінатъ, нз с'а сьїт а спзпе адевзрзлă дншнта челор пзтернічі де пе тронзл дн-взрціеі бізантіне, а пзтзт авеа ші ачеш тзлціпнре депліпъ а сьф-летзлі, кз prin елоквенца са чеа пзтрзпззтоаре а мжнтзїтъ сзте де міі ші міліоане де сьфлете днпетріте. Прекжт тотдезпа аша

